

מסורת הש"ס

א (ספרדית: **o**; ג: מנחות פב: וזמחם יז: א) ו**א** (מגילת יע: יז מו: ומגילה יט: ד) ע"ז מו: מכשירין כ:), **ס** שבת יא: מכשירין פ"ד ומ"ג, ו) [ש"ך לך טו סופ"ט], ו) כנ"ל: והיפך, או: והפכו, ח) [דברים יג], ט) [ויקרא יא],

ג'יוון הש"ס

גב' אבד רבי אלעזר תברא. שנת דף 35 ע"ב כמות דף פט ע"ב כריתות דף כד ע"ב:

הגהות הב"ח

ה (א) גב' דלמר רב המשתחוה לבית: (ב) תוס' ד"ה לענין וכו' שגשג ויזנק מן הקרקע:

הגהות מהר"ב רינשבורג

א (א) תר"ה מנין לשמיטה וכו' דריומיה דלצהרס קמ"ל. ג"כ עיין וזמחם דף 15 ע"ב תוס' ד"ה והסם ומנחת פכ ע"ב תוס' ד"ה ויקח וכו' ודוק:

מוסף רש"י

דכפתיה לחבירה. קשר ידיו ורגליו על שפת הס (סנהדרין טז). ואשקיל עליה בידקא דמאי. הפה את מרות המים עליו (שם). גירי דיריה הורא. הן הן תלו וברי הוא מוקדן ון קן וכדמפטר ואולי שממם נאים כנה ראשון עליו מיד כנון הנימיה סמוך לשפת הס והשפס מדרון (שם). בבח ראשון. כשפיה להס דרך לגר או מיד נפלו עליו דהוי כמו (שם). בבח שני. שמינו רחוק קלמ ולא נפלו המים מיד נגאלמו מגדומתיון עליו אלל לאמר מכלל הלכו על המקום שהוא סס גרמא הוא ולא מכחו (שם). וי"ו דכתיבי אאופתא. וי"ו על הנקעת, אום שאין נכרת מפני שזרות הנקעת משפסוקת כה הפסוקת הרה. לשון אחר השזרות עלמו קרי להו וי"ן שזומין לה, כלומר אין זה טעם (והב"ם יט:). תלוש ולבסוק חבור. אבני חס לבית: [ב] בשביל שלא ילקה על הכותל. ג"כ ע"י תוס' כריתות (ד' טו ע"ב): [א] קנה עומד מאליו שלא נטעו אדם אלא מצעמו עלה. בקצת ס"י לא נמצא זה הלשון: [ז] ובתחלת גלגלו שחט היו מכת אדם: [ח] וכולה מנוחתה לפרקים פרקים מפני שיבי הבקעת: [ו] טעם הדיקא לשחיטה שנפסלה במחומר ומסקרא או אבל אינו עיקר: [ז] על ההרים ושמעו ולא ההרים אליהם: [ח] אין לי אלא שמלאן כבלי מנין מילא מים לבבל בהן: [ט] אין לי אלא לשתייה מנין: [ו] והא דאמרי בפסחים. ג"כ ע"י תוס' [לקמן דף לא ע"ב]: [יא] אי לא דאשקיל עליה ברקא דמאי אח"כ ואמאי: [יב] קמיל התם לא שייך למדחי הכי: [יג] בפי' כל הצלמים דאפי' רבנן דשרו התם היינו דוקא. ג"כ עיין תוס' שם (דף מה ע"ב):

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

קשיין אהדי. דקמני רישא במחוצר לקרקע שחיטתו כשרה אלמא

בדיעבד שפיר דמי והדר תני הוה לור יולא כו': אלל לאו ש"מ כו'.

והל מתנייתן רבי היל דאי רבי חייל אפילו לכתחלה מכשיר: ו לור

יולא מן הכותל. היינו מחוצר מעיקרו דמוקמי' ליה לקמן [ע"ב] כותל

מערה שלל נצנה הכותל ע"י אדם אלל חוקק בקרקע והכותל עומד מאליו ורישא בתלוש ולבסוף חצרו והאי דהדר תנא נעץ סקין כותל אינטרין לאשמועינן דאף על גב דלא מבטל ליה אפילו הכי לכתחלה לא ישחוט. וקנה עומד מאליו שלא נטעו אדם שם אלל מעצמו עלה: **בסרנא דפחרא.** גלגל של יוצרים של חרס ויש להם מוכני שמגלגלין בו כשחוקקין את הכלי: **פחרא.** חרס וחצירו דניאלא (ב) בחלומי של נצודנלר חסף די פחר: **סרנא דפחרא.** שחיטתו כשרה שאדם מגלגלו: **דמאי.** שחיטתו פסולה שהמים מגלגלין אותו ואין שחיטה זו מכה אדם ותנן לקמן (דף 63). נפלה ושחטה שחיטתו פסולה דכתיב וצבת ואלתל (דברים טו) מה שאתה וצבת אתה אוכל כו': **כנה ראשון.** מיד כשנטל הדף וזמעתל את המים והמחיל לגלגל וזמעתל גלגלו שחט וזמכה אדם שנטל הדף: **כנה שני.** לאחר שגלגלו המים את הגלגל פעם ראשונה ושניה: **דכפסיה.** קשרו: **דאשקיל עליה בידקא דמאי.** שהפנה המים לעצור עליו ויעירוהו: **חייל.** דהרגו ממנו בצאות המים וכן הן כלי זיינו ולא הוי גרמא: **בבה ראשון.** שקשרו סמוך לשפת המים ויין שנקב נקב בשפת המים מיד באו המים לפיו: **אלל כנה שני.** שקשרו ברחוק והמים הלכו שם **אע"פ** שהוא נקב הנקב והפסיו' לשם פטור דגרמא בעלמא הוא: **מאי קאמר.** היכי יליף טעמא מהכא: **אמר ליה וי"ו דכתיב אאופתא קאמר.** כלומר טעם שאינו נכון קאמר כנה שחוט וי"ו על הנקעת וכו'ה מנוחתה לפרקים מפני שני הנקעת שהן עשויין חריצין חריצין ואינה חלקה. לשון אחר אותן חריצין קרי וי"ו. רבי חייל לטעמיה דמכשיר לעיל שחיטה במחוצר: וקפרינן גמרא והא קרא

קאמר: קרא וזיוותיה דלצהרס קמ"ל. שחט וצוהר שמא לא ימלא לור אפילו מחוצר והביא עמו מאכלת: ל"א רב לא שמע דבריו של רבי אלל מקרא שמע יולא מפיו ולא ידע על מה ואמר ליה רב לרבי חייל מאי קאמר רבי אמר ליה טעם הביא לשחיטה שנפסלה במחוצר וזומן המקרא אלל אינו עיקר אמר ליה והא קרא קאמר כו': **לענין עצומם כוכבים.** דקיימא לן (ע"ז דף מה:). שעובד את ההרים אינן נאסרים ההרים כבך דכתיב [דברים יב] את אלהיהם על ההרים ויולל ההרים אלהיהם ה"מ הר דמחוצר מעיקרו אלל תלוש ולבסוף חצרו ומשחברו עצדו נאסר משום לא ידבק בידק'י: **המשפסוח לצים שלו.** אלל של חצרו אינו יכול לאסור: **לענין הכשר זרעים מנאי היא.** אי הוי מחוצרן אי הוה תלוש דאי אחשבינהו לגשמים צירידתן לאורך שום דבר ואחר כן נפלו פירות לתוכה אע"פ שלא ידע כשהוכשרו אותן פירות ולא ניחא ליה כזהוא הכשר הוו מוכשרין דתנן בתחלת מסכת מכשירין (משנה ה) כל משקה שחמלתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר. וה"מ כי אחשבינהו צירידתן לאורך דבר תלוש אלל אי אחשבינהו לאורך

מחוצר אלל מכשיר דהכי תניא ב"ב [שמיני פרשה ח] אשר יצא עליו מים^(א) אין לי אלל מים וכו' יכול אפילו הן בצורות שיחין ומערות יהו מכשירין ת"ל כלי אין לי אלל שמלאן כבלי וילשחות מנין לגבל כהן את הטטט ולכבס כהן את הכלים ת"ל ככל יטמא אי ככל יטמא יכול אפילו בצורות שיחין ומערות ת"ל כלי מנין שחט עליהם שרדו בצורות ושיחין ומערות יהו מכשירין ת"ל אשר ישמה אין לי אלל וישמלאן לשתייה מנין שאם חיטב עליהן להדיח מים כו' אלמא אחשבינהו לאורך תלוש מכשירין לאורך מחוצר לא מכשירין אלא"כ ניחא ליה צנפילת הפירות לתוכן דהיינו הדך אחשבינהו לתלוש. וזוהא דאמרינן בפסחים (דף טז). מחוצרין מכשירין היינו דניחא ליה שיפלו פירות לתוכן או להושיט ידיו להדיחן כשיוציא הפירות מן המים: **בשציל שפודה.** הקערה הרי הן ככי יומן אס נפלו אחר כך על הפירות אפילו לאחר זמן והוכשרו דאחשבינהו להנך משקין להדחת קערה וניחא ליה כהך נפילה אפילו לא אחשבינהו לאורך הך פירות כי יומן קרינא ציה דניחא ליה כהך נפילה: **בשציל שלא ילקה הכותל.** ונפלו על הקערה וממנו לפירות לא הוכשרו דלא ניחא ליה כהך גשמים וצנפילתן: **הא בשציל שיודה הכותל.** כגון שהיו גופלין סמוך לכותל ונתן שם קערה שתצאם לכותל: **אינו כבי וסין.** ואע"ג דאחשבינהו לאורך הכותל חשיבות דמחוצר לאו חשיבות הוא עד דליחשבינהו לאורך דבר תלוש כדאמרן: **בפרא.** קשיא הך רבי לסיפא ומרי תנאי ינינה מר חשיב ליה תלוש לאחי כותל ומר חשיב ליה מחוצר מר חשיב ליה תלוש הואיל ולא מחוצר מעיקרו הוא שבער הין אצני תלושות ומכרס בצנין ומר חשיב ליה מחוצר והיינו תנאי דלמר לעיל: **חד פנא הוא.** דכ"ע תלוש ולבסוף חצרו הוי תלוש: **ככותל מערה.** שהוא עשוי מאליו שחוקק הקרקע והכותל עומד מאליו ומחוצר מעיקרו הוא אלל ככותל צנין שהוא תלוש בשציל שלא ילקה הכותל דלא ניחא ליה כהו אינו ככי יומן אלל בשציל שיודה דאחשבינהו לאורך כותל מכשיר זרעים לטומאה:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

טז.

אבל בבח שני גרמא בע"מא הוא. ואכפיהה לא מייחייב דלא מייצבא היה עומד שם וכפמו במקומו דפטור אפילו היה סוף מים לצא עליו דלא רציה רחמנא מנאמס אלל במקום שהמחיל ההיזק כבר

נגון כבש עליו לתוך האש או לתוך המים כדמתן בהנשרפין (סנהדרין

עו. ושם ד"ה סוף) אלל סוף חוס לצא וסוף מים לצא פטור אפילו כפמו במקום אחר והציאו שם פטור אע"ג דאם היה סוף מים לצא עליו היה חייב למלאן דלמר אשו משום חליו דמאי שנה מלאשו ברוח מזויה דאין חילוק צין מקרב האש אלל הדבר למקרב הדבר אלל האש דהא כופף קומתו של חצירו לפני הדליקה שיכולה לצא ברוח מזויה חייב כדאמר דרש הכונס (ב"ב קו. ושם ד"ה אלימא) מ"מ הכא פטור שצשעה שהציאו שם לא היה סוף מים לצא אי לא דאשקילינא אחר כך ואמה דאשקיל לא מייחייב ככה שני ודומה לזרק מן ומרים צידו וקדם צעממו וסילק את התריס דפטור: **בזנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת.** ואם תאמר והא האי קרא בקדשים כתיב דצפרק התודה (מנחות דף פב: ושם ד"ה ויקח) ובסוף פ' דס טעמא (וזמחם דף 15: ושם ד"ה והסם) נפקא לן מהכא דקדשים טעונין כלי ואומר ר"ת דלענין תלוש גמרינן נמי אכולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט את העולה אלל כלי לא שייך למילף בחולין אלל בקדשים כשאר עצודות דעצו כלי שרת ומדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין דרשין תלוש בחולין ומדכתיב מאכלת ולא כתיב המתחנך דרשין כלי בקדשים ואע"ג דהכא דחי רבי חיילא דזרומיה דלצהרס קמ"ל הסם לא שייך יעלמימר הכי: **לענין עבודת כוכבים הוי תלוש דאמר רב המשתחוה לבית דוקא** אינן ששערש (ג) ויואל מן הקרקע וחשיב כמחוצר מעיקרו ולא דמי לצית ומתנייתן דכל הכללים (שם דף מו.) דמי שהיה כותלו סמוך לעצודת כוכבים ונפל כו' אצניו ועניו

ועפרו מטמאין כשכר לא מצי נמי לתמוי דהתם כשצנאו ממחלה לשם עצודת כוכבים או השמחה מקודס לכל אכן ואכן: **אמר רבי אלעזר תברא בו.** לא שייך לשנייה הכא הא בשציל שיודה הכותל נעשה כמי שלא ילקה הכותל כיון דאין לו לתלות זה ציה דאין הטעמים שזין דהא דלא הוי ככי יומן בשציל שיודה היינו משום דחשיב כמחוצר ובשציל שלא ילקה הוי משום דלא ניחא ליה ולא דמי לנתן הוא ואמרה היא דכפ"ק דקדושין (דף ה:) דמשני התם נעשה כמי שנחמה היא ואמרה היא דחד טעמא הוא משום דכתיב (דברים כד) כי יקח איש אשה ולא שמקח את עצמה ואם תאמר דהכא משמע דפליגי תנאי בתלוש ולבסוף חצרו לענין זרעים ולרצ שפא הוי לכ"ע כתלוש וא"כ מאי קא נמצעיא ליה לרבי יוסף צפ' המוכר את הבית (ב"ב דף סו: ושם ד"ה צע') מי גשמים שחשב עליהם להדיח את האינטרוכל מהו להכשיר כהן את הזרעים וי"ל דלרבי אלעזר דלמר תבאר למ"ד מחוצר הוי מצעיא ליה דשמא אינטרוכל לא הוי מחוצר כמו בית: **תלוש**

ת"ל אין לי אלל מים וכו' יכול אפילו הן בצורות שיחין ומערות יהו מכשירין ת"ל כלי אין לי אלל שמלאן כבלי וילשחות מנין לגבל כהן את הטטט ולכבס כהן את הכלים ת"ל ככל יטמא אי ככל יטמא יכול אפילו בצורות שיחין ומערות ת"ל כלי מנין שחט עליהם שרדו בצורות ושיחין ומערות יהו מכשירין ת"ל אשר ישמה אין לי אלל וישמלאן לשתייה מנין שאם חיטב עליהן להדיח מים כו' אלמא אחשבינהו לאורך תלוש מכשירין לאורך מחוצר לא מכשירין אלא"כ ניחא ליה צנפילת הפירות לתוכן דהיינו הדך אחשבינהו לתלוש. וזוהא דאמרינן בפסחים (דף טז). מחוצרין מכשירין היינו דניחא ליה שיפלו פירות לתוכן או להושיט ידיו להדיחן כשיוציא הפירות מן המים: **בשציל שפודה.** הקערה הרי הן ככי יומן אס נפלו אחר כך על הפירות אפילו לאחר זמן והוכשרו דאחשבינהו להנך משקין להדחת קערה וניחא ליה כהך נפילה אפילו לא אחשבינהו לאורך הך פירות כי יומן קרינא ציה דניחא ליה כהך נפילה: **בשציל שלא ילקה הכותל.** ונפלו על הקערה וממנו לפירות לא הוכשרו דלא ניחא ליה כהך גשמים וצנפילתן: **הא בשציל שיודה הכותל.** כגון שהיו גופלין סמוך לכותל ונתן שם קערה שתצאם לכותל: **אינו כבי וסין.** ואע"ג דאחשבינהו לאורך הכותל חשיבות דמחוצר לאו חשיבות הוא עד דליחשבינהו לאורך דבר תלוש כדאמרן: **בפרא.** קשיא הך רבי לסיפא ומרי תנאי ינינה מר חשיב ליה תלוש לאחי כותל ומר חשיב ליה מחוצר מר חשיב ליה תלוש הואיל ולא מחוצר מעיקרו הוא שבער הין אצני תלושות ומכרס בצנין ומר חשיב ליה מחוצר והיינו תנאי דלמר לעיל: **חד פנא הוא.** דכ"ע תלוש ולבסוף חצרו הוי תלוש: **ככותל מערה.** שהוא עשוי מאליו שחוקק הקרקע והכותל עומד מאליו ומחוצר מעיקרו הוא אלל ככותל צנין שהוא תלוש בשציל שלא ילקה הכותל דלא ניחא ליה כהו אינו ככי יומן אלל בשציל שיודה דאחשבינהו לאורך כותל מכשיר זרעים לטומאה:

לענין

ק"ב א מ"י פ"א מהל' שמיטה הלי"ט כ' סמג עשין סג טו"ש"ע יו"ד סי' ו ספי' ב:

ק"ב ב מ"י שם פ"ב הלי"ג סמג שם טו"ש"ע יו"ד סי' ו ספי' ב:

קט"ו ב מ"י פ"ג מהל' רועה (הל"ט) [הל"ג]:

קט"ו ב מ"י פ"א מהל' שמיטה הלי"ט סמג עשין סג טו"ש"ע יו"ד סי' ו ספי' ב:

ק"ז ה מ"י פ"ח מהל' ע"ז הל"ד סמג עשין סג טו"ש"ע יו"ד סי' קמה ספי' ג:

ק"ח ו מ"י שם הלי"א טו"ש"ע שם ספי' א:

ק"ח ז ח מ"י פ"י"ג מהל' טומאת אכולין הלכה ג:

תורה אור הש"ס

1. וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לקרע את בנו:
2. אבד האבדון את כל הנשקמות אשר עבדו שם הוגים אשר אתם ירשים אותם את אלהיהם על הקרבים והקרבים ועל הנבגות ותחת כל עץ רעין:
דברים יב ב

רבינו גרשום

אלא לאו ש"מ (א) מאי דאמרי' במחוצר לקרקע שחיטתו כשרה. כלומר רישא חציר דמשמע דתלוש ולבסוף חיברו לדיקא תני נעץ סקין (קרבן לו וכשרו): אמר בסרנא דפחרא. כשרה דאחי מכת גברא ככל שעה: בסרנא דמאי דאמר מכת ראשון של אדם וכשר ואח"כ אחי מכת מיא ופסול: דכחור אאופתא. כלומר כמו סדוקה שבצנץ שדומה היא כמו זו כלומר יתקור מה אותו ביוקא אין בו יתרון לכל דבר אף קרב זה אין בו ראיח וקרא וזיוותיה [דאברהם קמ"ל] ולא מצינו למשמע דלא תהא שחיטה כשרה במחוצר: שפוטא לי דלענין ע"ז הוי תלוש ואסור: דאמר רב המשתחוה לבית אסור לכל דבר כלומר שהוא תלוש ולבסוף חיברו: ואי ס"ד דמחוצר הוא אמר רחמנא (דכתיבי) אשר אתם ויורשיהם אותם את אלהיהם דמשמע דאליהם על ההרים כלומר שהוא דבר תלוש למשמע דלא תהא שחיטה כשרה וזרעים תנאי היא דאי תלוש ולבסוף חיברו תלוש וזרעים תנאי היא דאמר רבי יוחנן וכו': אמר ר' אלעזר תבאר. כלומר דשני תנאים למדור ולא קשיא לך דאמר הכי מי ששנה זו לא שנה זו (לעולם לר') אלעזר דתבאר תנאי היא) ולמאן דאמר אינו ככי יומן הוא סבר כולה חד תנא הוא ולא קשיא כולה כולה מערה והא ככותל בנין. בד"א ככותל מערה דאינו ככי

(ב) נראה דל"ל אלל לאו ש"מ שאין וכו' כלומר רישא דלמר כמחוצר לקרקע שחיטתו כשרה מייירי בתלוש ולבסוף חצרו ומע

דמייירי בתלוש ולבסוף חצרו דקמני עשין סקין כותל.